

Nedelja je bila, ko so Tisovčevi in Kožarjevi stopali v župnišče, kakor jih je župnik povabil. Povedali so si vsak svoje in ko so vse premleli, tedaj je župnik nastopil kot posredovalec. Dosti trda je predla in mladi Tisovec je bil poln Čoparjevega duha, stari Kožar pa poln svojeglavnosti. Vendar so se naposled zbotali in ženitev ponovili.

Jerica se je priporočila gospodu župniku in šlo je po sreči.

Prošnja za izpregled je bila kmalu rešena, oklici jedno nedeljo končani, poroka

se je na tihem zvršila in svatovščina s kosilcem končala. Srečna Jerica!

Čebulov Lovre pa je po dolgih izkušnjah prišel do tega mnenja, da je vdova za devet deklet ter se je poročil z Zarujeveževu Meto. Kajpada ni šlo tako gladko, ker je župnik našel v birmski knjigi, da sta si ženin in nevesta v duhovnem sorodstvu. A šlo je vendar-le. Čoparjeva Marica pa je morala tudi še drugo pepelnico „ploh vleči“.

Te ženske in te ženitve — vedno stara pesem.

„Sam.“

(Črtica. — Spisala Zofija.)

Kako so bile navihane te tri Poljančeve, in hudomušne in nagajive! Nikdo ni šel mimo njih, da ne bi napravile opazke o njem, tako pol izzivajoče, pol prezirajoče pogledale ga čez ramo, ali pa se mu še tako poredno in nagajivo posmehnile kar naravnost v obraz, kakor so se ravno velikemu a suhemu mladeniču, ki je zarudel do ušes in z velikimi koraki izkušal se čim preje odtegniti kritičnim pogledom in ironičnemu posmehovanju hudomušne trojice.

„Ha, ha, kako je dolg!“ smejala se je Vida, lepo, vitko, črnooko dekle.

„Pa kako se nas boji!“ hitela je Vera.

Gusta pa, največja in najporednejša med njimi, je predlagala:

„Krstimo ga; vsak dan ga srečamo, pa še sedaj mu nismo dale imena!“

„Krstimo ga, krstimo ga“, ščebetali sta oni dve in z veseljem pritrdili Gusti, ki je dejala, da „naj bo Krištof, ker je tako dolg.“

In smejale so se vse tri, — in Krištof je bil krščen tedaj . . .

O da, poredne so bile, poredne. Vitkemu častniku s pretisnjenim pasom in podložnimi pleči so nadele ime „bridka sablja“, ker je vedno razbijal s sabljo po tleh, in izmed dobre desetorice drugih so poleg „gigerla“,

„srake“, „knofka“ itd. nadarile mladega, bledega jurista s preprostim imenom „Sam“.

Oh, ta Sam! Bil je velike, sloke postave. Po zimi je tičal v prekratkem, zastarelem haveloku, kateri mu je jedva zakrival polovico rujavkastih, madežastih hlač in mu nerodno visel čez pleča. Pomladi je imel svetlo-sivo vrhnjo suknjo, ki se mu je pri hoji žalostno zapletala krog kolen, pri rokavih mu je kukala spodnja suknja venkaj, in gumbi so se mu vedno le na jedni ali dveh nitih zibali sem in tje.

Da, da po zimi ni bil lep in pomladi tudi ne ta Sam.

No, po letu nekdam, tako že sredi velikega travna, pa so naše tri znanke zavzete ozirale se na njegovo postavo.

Lej, lej, kdo bi si mislil! Ta Sam imel je čisto novo, svetlobojasto obleko, ki mu ni bila nikjer prekratka, niti preozka. Suknja se je tako elegantno oprijemala njegovih ram, in tista temnomodra turistovska srajca z malo svilenom pentljico se mu je tako dobro podala, da ga niti Gusta ni mogla pograjati, marveč je pritrdila Vidi in Veri, da je danes ta Sam res „prav čeden“.

Da, res: ta pas, ta široki, usnjati pas, pa hlače — vse tako fino, elegantno!

Pa čevlji! — Naše tri nagajivke so kar strmele. — Kaj mislite, to ni karsibodi, ti novi rujavi škripajoči čevlji!

In ta slamnik! — No, danes je Sam res lep, prav pošteno lep!

In on se je samosvestno muzal, češ: le pogledajte me, če nisem vrl dečko! In oči so se mu izza onega blesketajočega ščipalnika zmagonosno posvetile . . .

One tri so se ozirale za njim.

„Skoro bi ga ne bila poznala“, dejala je Gusta.

„I, kaj misliš, če je tako nališpan“, pri-dejala je Vida, Vera pa se je smejala.

Zdajci so prebledele vse tri. Teta jih je srečala. — Moj Bog, če pové doma, kako so se smejale na ulici!?

„Tetka, saj nas ne zatožite?“ vpraševala je v strahu Vida.

„Zakaj?“

„Ker se smejemo.“

„Smejajte se radi mene, dokler ste mlade, saj vas bo še tako prehitro minulo.“

Oddahnile so se. Saj je ta teta vendar dobra, blaga duša.

Počasi so jo krenile čez Prešernove ulice mimo pošte v Latermanov drevored.

Gledale so tamkaj pri tistih svetlih gugalnicah, kako so se gugali vojaki in dekleta, da so se tiste male, rudeče pobarvane ladjice in tisti ozki, špičasti čolnički dotikali platnene strehe, od katere je viselo vse polno belo-modro-rudečih in črno-žoltih zastavic. In spodaj je vrtil mladi mornarsko oblečeni služnik lajno, in zategnjeni mehki glasovi dveh, treh napevov so se pomešavali v lahni šum košatih dreves, zibali se v čistem in milem poletnem zraku.

„Poglej, Sam!“ sunila je Vida Gusto.

In res je prikoralak oni mimo, leno zamahoval s palčico in prikrito pogledoval tje k onim trem.

Ta Sam, ta Sam!

Zaslužil je res to ime. Vsak dan so ga srečavale po dvakrat, trikrat, in vedno je bil sam, nikdar ni imel tovariša.

V „Zvezdi“ je nekoč v jeseni šel pred njimi in tedaj je tista hudobna, muhasta

Gusta jela zadaj za njim deklamovati one Gregorčičeve stihe:

Gorje mu, kdor v nesreči biva sam,
In srečen ni, kdor srečo vživa sam!

In njemu so rudela ušesa, zadaj za njim pa so se smejale te tri porednice in oči so se jim svetile od same porednosti.

In od tedaj se ga je prijelo ime Sam.

„Oh, ta ubožec, vedno je sam“, so s hinnanavskim pomilovanjem vzdihale, kadar je šel mimo njih.

„Oh, že zopet sam“, zašepetala je Gusta, kadar ga je srečala, zraven se pa ugriznila v ustna, da se ne bi smejala.

In on je potrpežljivo poslušal vse te opazke, nasmihal se včasih, a vedno molčal. Njegove velike, modre oči so pohlevno zrle izza stekla in se z neko dobrodušno zadovoljnostjo ozirale po obrazih onih nagajivk. Te tri pa so se smejale in dražile ko prej, in kadar se je prikazal Sam v svoji svetli obleki s temno-modro srajco in belim slamnikom, stikale so glave, in ko so pol poredno, pol pomilovalno raztegnile ustnice v smeh, zdelo se jim je, da storé dobro delo, če malo ponagajajo temu bledemu, vitkemu mladeniču, ki je vedno sam stopal po mestnih ulicah.

Pa odtegnil se je naposled njihni hudomušnosti.

Vida je nekoč spremila svojo znanko na kolodvor in vrnila se je vsa zarudela in utrujena; videlo se ji je, da je zelo hitela. Takoj med vrati je zapela s komično-tragičnim obrazom:

Oj zdaj grémó, oj zdaj gremó,
Nazaj nas več ne bo . . . ne bo . . . ne bo . . .

„Na, Vida, kaj ti je?“ oglasili sta se sestri.

„I, kaj mi hoče biti!?“ — Šel je, šel — z dunajskim vlakom jo je sedaj ob pol dvanajstih odpihal iz Ljubljane! — Pa še poslovil se ni, ta nehvaležnež!“

In postavila se je sredi sobe, mahala s solčnikom krog sebe in patetično deklamovala:

„Ti nehvaležnost črna, plačilo si sveta!“

In potem se je zasuknila na peti, nabrala ustnice in zažvižgala tisto znano:

„Ach, du mein lieber Augustin, alles ist hin!“

Oni dve pa sta gledali strmé nje početje, in Gusta se je jela jeziti:

„Ne brij norcev in povej, kaj je prav za prav!“

In Vida se je postavila pred njo:

„Da, vidiš, draga Gustica: Sam je odšel, Sam. Slišala sem, ko si je pri blagajni kupil vozni listek na Dunaj, in videla, ko je splezal v kupej tretjega razreda za tistim krivonosim Držanom, ki tudi tam po dunajski univerzi študira tiste kljukaste paragrafe in se pripravlja za sveti poklic odvetniški. — Oh, povem ti: tako drzno se mi je smejal iz tistega kupejskega okna, da bi mu bila najrajša pokazala osle — tej nesnagi nehvaležni. — Pa kako je stezal in obračal tisti dolgi, ozki vrat: menda bi bil rad še tebe videl, saj si ga ti vedno imela pod svojim posebnim varstvom.“

In Vida se je malo hudobno zasmejala ter ostro opazovala Gusto, kateri je rudelo

lice — od jeze ali kali? — Vera pa je skomizgnila z ramami ter vskliknila:

„Škoda, vsi gredó! — ‚Bridka sablja‘ je tudi prestavljen!“

Vida ji je nagajala:

„Ha, ha! Verica, kaj si res zaljubljena v tisto trslico suho? — Saj je ravno tak kot njegova sablja, o kateri se čudim, da je še ni razbil, ker tako neusmiljeno maha ž njo po tlaku.“

„No, no, le tiho bodi; kakor bi ne vedela, kako ti tisto nagizdano in nališpano človeče ugaja, ki vedno postaja pod našimi okni“, branila se je Vera.

Le Gusta je bila tiha, izgubila se je iz sobe, da oni dve nista zapazili, in šla na vrt, kjer je zamišljeno sela na klopičico in polglasno mrmrala pred-se:

„Ta Sam, ta Sam! — Kako-li, da je odšel?“ In bolj tiho je pristavila:

„Škoda!“

(Konec.)

Na potovanju.

IV. Cigan.

Zagreb.

Enkrat še z umetniško roko
Po strunah drgni zvencečih,
Srca in duše občutke
Izlij v glasovih kipečih!

Začel je . . . Kipijo glasovi
Iz gosli živeje, burneje;
Drvi lok čez strune napete
Čim delj strastneje . . . strastneje . . .

Kako se bliska ognjeno
Veliko črno oko ti!
Li vodi kak angel, li demon
Z močjo nadnaravno roko ti?

Glasi zdaj se pesem vriskuje —
Zdaj v smrtnih bolestih trepeče —
Zdaj plač obupa je grozni —
Molitev zdaj tihe je sreče.

To deve nedolžne šepet je —
Za dragim je to koprnenje —
Zavržene zdaj je ljubezni
Ganljivo, pretresno ihtenje . . .

Aj — zdaj zaigraj še nam pesem
V proslavo slavne očine,
Zapoj nam o trdem jarmu,
Ki tlači hrvaške sine! —

Ne maraš? — Neznana ti sužnost?

In ljubav do doma neznana? —

Res, prosta je tvoja umetnost,

Ves svet — ti očina prostrana . . .

Fr. Ks. Meško.

Sidko nekoliko večji mesečni priboljšek, ker sta ga potrdila tudi Plohač in zagorski župnik, poleg tega pa obdrži Sidko ter ji pokaže o njeni polnoletnosti ostalino pokojne Ide.

Novica o povišanem prispevku je Lino razveselila; zaradi hčerine smrti je pa včasih — ko se ji je zazdelo — zaplakala in pristavila milo ječé: „Te nespametne ženske! zakaj ni marala biti gospa?“

„Sam.“

(Crtica. — Spisala Zofija.)

(Konec.)

Ej, to je bilo življenje v trgu K. na Dolenskem! Vse se je pehalo sem in tje; ženske so postajale na pragih, moški pa so hodili okrog po trgu, nažigali tiste tenko zvite viržinke, zraven pa ravno tako radovedno opazovali od kolodvora drdrajoče kočije, kakor njih zveste zakonske družice, ki so občudovale in kritikovale svetla ženska krila.

Marsikatera gospodinja je oni večer juho premalo osolila in marsikateri oče je godrnjal radi zasmojenega močnika in zažgane zabele.

Sicer pa tudi ni bilo nič čudnega vse to, saj je bil vendar ves K-ški trg po koncu. Topiči so pokali, raz hiše so vihrale zastave, in na glavni cesti je skoro vsakih deset korakov stal slavolok z velikimi napisi.

Sobota je bila; dopoldne že in še več z popoldanskim vlakom so prispeli v K. gospodje in društva, da se vdeležé drugi dan blagoslavljanja zastave K-škega pevskega društva „Glas“.

Predsednik društva, odvetnik dr. Zoré, in trški župan sta imela oni dan veliko posla z pozdravljanjem in sprejemanjem gostov in društvenih korporacij.

Kočija za kočijo se je podila sem od kolodvora v trg in ostajala pred velikim trškim hotelom, kjer je zopet čakalo nekaj udov domačega pevskega društva in stiskalo došlecem roke.

Tudi v Vrhničevi vili pred trgom je bilo živahno gibanje. Vrhnič je bil državni poslanec in z ozirom na to in na njegovo občo

priljubljenost so izbrali tržani njegovo soprogo, še lepo, prijazno gospo, za kumico pri blagoslavljanju nove zastave domačega pevskega društva.

Gospa je ravno pomerjala s pomočjo šivilje novo svileno obleko, ki si jo je omislila za to slavnost, ko se je začul peket konj in ropot kočije, ki je zavila na dvorišče.

„Moj Bog, so že tukaj, pa še gotova nisem“, vzdihnila je in zaklicala vstopivši hišni: „Pojdi, pojdi in reci gospodu, naj pelje gospodične v salon, saj pridem takoj.“

Hišna je pohitela po stopnicah in šepnila domačemu gospodu v uho, da „gospa še niso gotovi“, zraven pa radovedno škilila na došle gospodične.

Bile so Poljančeve iz Ljubljane, stričnice gospe Vrhničeve, ki jih je že večkrat vabila, naj jo obišejo in sedaj odločno zahtevala, da se vdeležé imenovane veselice.

Bile so lepe vse tri, in hišna je trdila prav, ko je pripovedovala kuharici, da takih deklet ni kmalu, kakor so te tri.

Lahno kakor srne so stopicale za domačinom, stricem Maksom, kakor so ga klicale, po širokih stopnicah gori v prvo nadstropje, kjer je bil salon in kjer je bila tudi zanje pripravljena soba.

„Kje pa je teta?“ vpraševala je Gusta, in ko je gospod Vrhnič s smehom odvrnil: „Toaleta pomerja, toaleta“, zbegnile so vse tri iz salona na drugi konec koridora, kjer se jim je zdelo, da so prej čule tetin glas skozi vrata.

Na mah so bile vse v sobi. Šivilji so iz osupljenosti padle vse igle in zapenjače na tla, in teta je braneče stegnila roke, da ji te tri „hude ure“ ne povečajo umetnih gub in pentelj.

„No, le ne boj se, tetka“, smejala se je Gusta, „ničesa ti ne pokvarimo, samo jeden prst mi daj; za sedaj ti prizanesemo s poljubi in objemi!“

In Vrhničevka je oprezno položila prste v Gustino roko, katera jih je krepko stisnila, da je gospa slišno zastokala.

„Ta Gusta“, jezila se je Vida, „kaj ne, kako je hudobna! Lep vzgled bi morala dati nama z Vero, pa naju le pohujšuje s svojo porednostjo.“

„Saj ne bo take sile, ne“, pogovarjala je teta in nato so vse tri sestre v lepi složnosti pomagale šivilji urejati obleko svoje tete, ki je smehljaje poslušala navdušene vzklike svojih stričnic.

Seveda, ko je potem gospod Vrhnič pokukal skozi vrata in zagodrnjal, „če bo že jedenkrat konec pomerjanju“, odslovila je gospa kmalu šiviljo in potem so vsi sedeli v prostornem, s komodnim luksusom opravljenem salonu, ter si pravili novice.

In ko je povedala hišna, da jih v obednici čaka večerja, šli so s smehom in šalami tje.

Vida in Vera sta se obesili vsaka na jedno roko tetino, Gusta pa je ponosno stopala ob strani gospoda Vrhniča in se bahala:

„Jaz nisem in nečem biti brez kavalirja.“

Ko so se pa pokrepili in je hišni gospodar ravno po humoristični napitnici izpraznil kupico „starega“ za dobro-došlico, oglasili so se spodaj pod vilo krepki glasovi domačih pevcev, ki so napravili kumici podoknico.

Komaj so zadoneli prvi glasi, že so bili vsi na verandi. Hišni gospodar je seveda svojim stričnicam galantno odstopil prednji prostor, in tako so stale vse tri sestre krog tete in iskrečih očij poslušale krasno: „Bodi zdrava, domovina!“ in ljubko „Luna sije, kladvo bije“.

Bila je krasna noč. Raz nebesni obok so svetila krdela zvezd, luna se je počasi vzdigala izza vrhov in s svojim milobnim svitom obsevala okolico. Mehek veter je vil iz gozda in raznašal glasove pevcev daleč v tiho noč. Dokaj ljudstva se je nabralo krog vile in le-ti so z navdušenimi „živio“-klici burno odobraval petje svojih trških pevcev in pozdravljali čislano in priljubljeno Vrhničovo gospo, ki se je zahvaljevala z verande.

In še jedenkrat so pevci povzdignili krepko in mogočno svoj glas, krepko se je razlegalo čez trg: „Milo zvezda je migljala in naš rod vodila je“ in burneje je bilo srce pevcem in poslušalcem, potem pa so utihnili zvoki, lampijončki so izginili za drevjem, in kmalu je zavladata nočna tihota nad trgom.

Gospa Vrhničeva in nje stričnice bi bile še sedele na verandi in srkale vase hladni nočni zrak, da jih ni gospod Vrhnič opozoril na počitek, češ, da bodo sicer imele v jutro zaspane obraze. Te so uvidele navedene razloge, in ne dolgo potem je objel sladki spanec prebivalce Vrhničeve vile.

* * *

Jasno poletno jutro je vzdrnilo prebivalce iz spanja. To je bilo živahno v K-škem trgu! Že zgodaj v jutro so se zbirali zadaj za cerkvijo domači fantje in nabijali topiče. Z ranim vlakom je prišlo še nekaj bližnjih sosedov, in ob devetih so že vsa zbrana društva v lepem redu z vihrajočimi zastavami korakala proti župni cerkvi. Trška dekleta so si sramežljivo popravljala robce, gladila črne svilene, s čipkami obrobene predpasnike in stiskala lepo vezane molitvenike v roki.

Oj, toliko gospôde še ni bilo v trgu in takega petja še niso čuli tržani, kakor ono nedeljo, ko so se izkazovali mogočni glasi pevskih društev po prostrani župni cerkvi! Še postarne ženice oni dan kar niso mogle biti zbrane, da bi pravilno končale rožni venec. In kaj šele dekleta! Tem je kar migljalo pred očmi; mesto navadnih mašnih molitev so se jim vmešavale vse druge misli v glavo. Sedaj je kak živobjni slammik, sedaj kak vitek pevec, sedaj zopet krilo kumice,

gospe Vrhničeve, ali umetna zlata vezenina na društvenih zastavah vlekla pozornost nase. In one tri gospodične tam v prvi klopi poleg Vrhničeve gospe, jej, kako se jim je podala bela obleka in tisti mali šopki v črnih, umetno spletenih laseh! Res ni bilo, ni bilo moči moliti; komaj je človek prebral par vrstic v molitveniku, pa so zapeli pevci in zunaj so zagrmeli topiči, da se je stresal zid.

In popoldne — oh da, kaj takega res še ne! Tam na velikem vrtu hotelirja Kremžarja je bilo vse polno miz in stolov; dalje doli na trati pa je velik lesen oder, pokrit s platnenimi plahtami, vabil z velikim uspehom mladi svet na ples. In ti godci — oj, ti so drugače znali zapiskati tiste poskočne polke in mazurke kakor stari trški harmonikar Lovranov Jernej. Kako so vihrala krila, kako so se vrstili pari, kako so se iskrile oči!

Tam pri gosposkih mizah je sedel starejši svet, tam se je penilo pivo v visokih, vitkih kupicah, bliščalo se rujno vince v izbrušenih kozarcih, in zdravice so se vrstile, govori govorili, vmes pa žvenkljali kozarci v vesele, odkritosrčne zdravice.

Sredi je sedela gospa Vrhničeva, središče in glavna oseba dneva. Poleg nje so se razvrstile nje stričnice in željno pogledovale tja na plesišče. Gusta si je seveda znala pomagati.

„Stric, sedaj je ‚Damenwahl‘: pojdi, jaz bi vendar rada videla, kako se pleše zunaj pod nebom v prosti božji naravi na takem-le improviziranem odru.“

No in šla sta z gospodom Vrhničem, ki se je še ravno tako elegantno in mladostno kretal, kakor pred petnajstimi leti, ko je zasnubil svojo sedanjo ženo.

S tem pa so tudi drugi dobivali pogum ter se bližali varovankam Vrhničeve gospe, ki je rada dovolila, da se „otroci“ malo poveselje.

Ravno se je bližal dr. Branko Klepec, mladi odvetniški koncipijent pri dr. Zoretu. Poklonil se je Vrhničevi gospej in zaprosil, da naj ga predstavi gospicam iz Ljubljane.

„Zakaj ne, — sicer sem pa huda na vas; šele sedaj ste prišli! Vero in Vido so mi že

vnovič odpeljali na plesišče, samo Gusta se še oddahuje od hitre polke“, odgovorila je šaljivo gospa ter ga predstavila Gusti.

„Gospod dr. Branko Klepec, gospodična Gusta Poljančeva.“

Poklonil se ji je kakor v najelegantnejšem salonu in za hip uprl svoje oči v njen obraz. Ona se je nasmehnila, podala mu roko, pogledala ga, a v istem hipu močno zarudela. Lahna drhtavica ji je za hip spreletela život, a takoj se je ohrabrila, zasmejala se zvonko in šepnila pol v zadregi: „Sam!“

Osupnil je, zasmejala se še on in odgovoril:

„Da, gospodična, oni ‚Sam‘ sem, kateremu ste včasih tako nagajali na glavnem trgu v Ljubljani. Čudo, da ste me spoznali; pravijo, da sem se jako izpremenil.“

In ko je ona molčala, pristavil je, z občudovanjem mereč njeno vitko postavo:

„Jaz vas skoro ne bi bil spoznal, tako krasni ste postali v teh petih letih, odkar me je usoda odnesla iz bele Ljubljane.“

Ko ga je pa ona zavrnila: „Oh, gospod doktor, ne laskajte se!“ pogledal ji je v oči in dejal:

„Ne bojte se, gospodična, nimam te navade. — Sicer pa trdno upam, da mi kot staremu znancu ne odrečete, če vas poprosim za valček, katerega so naši godci ravno pričeli.“

Ponudil je roko in ona je položila svojo levico na njo.

Teta je gledala za njima, čuden se ji je zdel ta prizor, a oči so ji z veseljem počivale na lepi, mladi dvojici.

In kaj bi človek še dosti pripovedoval! Oni večer sta tičala Gusta in dr. Klepec vedno skupaj, in gospa Vrhničeva, ki je zapazila to, je v svoji nagnjenosti do kovanja srečnih zarok povabila mladega koncipijenta, naj vendar kdaj obiše njo in nje stričnice, da jim ne bo dolgčas po Ljubljani. Obljubil je seveda, da pride, in skoro ni minul dan, da se ne bi bil zgasil v Vrhničevi vili.

Nekdaj pa po naključju ni bilo ne gospe, niti Vere in Vide doma. Odpeljale so se v sosednjo vas k tamošnjemu gospodu župniku na obisk. Gusta ni šla z njimi; izgovorila se je, da jo nekam glava boli, in one jo niso silile s seboj. Vzela je knjigo in pletenje in odšla na vrt. Pa ni se ji ljubilo ni brati ni plesti. Neka sanjavost se je lotila, naslonila je roko na malo okroglo mizo, podprla glavo in zamišljeno zrla v pesek pred-se.

Kdo še ni sanjaril poletnega dné v prijetnem hladu košatih dreves! Kako prijetno je, ko neka dobrodejna trudnost objema telo, ko duh v pol-snu ustvarja čarnobojne podobe, ko se šum drevja, žvrgolenje tic in daljnji odmevi človeških glasov spajajo v tajen šepet, ki ugaja ušesu in miri naše živce! — Oh, kako je to prijetno, ko se neka lenoba vliva po udih, ko se nam prsi širijo v enakomernih, globokih dihih!

Pesek je zaškripal. Gusta se je zganila, povzdignila glavo in lice ji je zarudelo liki temnorudečim listom vrtnice, ki je duhtela ob ozki stezi, po kateri je prihajal naglih korakov dr. Branko Klepec.

„Klanjam se, gospica! — Bil sem v vili, pa se mi je reklo, da vas najdem tu na vrtu.“

„Da, teta in sestri so odšle v Črniho“, dejala je Gusta v zadregi in mu ponudila mal vrtni stolec poleg sebe.

Vsedel se je. Izpočetka ni nobeden vedel prav začetni govora. Povedala sta si par šablonskih fraz in zatem je zopet nastal molk.

Naposled se je vendar Branko ojunačil ter jel spominjati na ona srečavanja pred petimi leti v Ljubljani.

Zatrjeval je, da mu je tisto nagajanje jako dobro delo, da se je jako rad spominjal na one v nedolžni porednosti iskreče se oči.

„In veste, gospodična“, je pripovedoval, „vi ste čisto uganili mojo usodo. Ne bi bili mogli bolje označiti mojega stanja, ko z imenom ‚Sam‘. — Jaz sem bil res sam — sam brez roditeljev, brez sorodnikov. Tedaj v Ljubljani sem pisaril v neki advokatski pisarni in v prostih urah študiral jus. Še

sedaj se čudim, kako sem imel tedaj toliko poguma, brez vseh pomočkov iti na Dunaj, in hvaležen sem Bogu, da sem iz vseh vrtincev in nezgod tako srečno izplaval na suho.“

Molčal je in ona je povescila oči. Tako, tako ji je bilo srce in tako se ji je smilil ta ubogi, čudni „Sam“.

A ni imel ostati „sam“. Saj sta tukaj že bili dve senci drugo za drugo, in kako bi bilo mogoče, da bi si tega ne bili povedali!

Lepi trenutki, polni sreče. Stopinje so se začule. Iznenajena sta se ozrla.

„A tako te je bolela glava, ti poredna Gusta ti!“ pretila je Vrhničeva gospa Gusti.

„In vi, gospod doktor, aj, aj, kdo bi se bil nadejal, da znate tako zadeti pravi čas!“

No, teta se je hitro potolažila. Še prav materinsko je gladila Gusti vroča lica, ko se ji je le-ta ovila krog vratú.

Sestri sta se izpočetka malo začudili hitri Gustini zaroki, a naposled sta tudi oni sramežljivo dali roko bodočemu svaku.

Na pošti se je še isti dan oddala brzojavka:

Gospa Poljančeva,

Ljubljana.

Tvoja Gusta se je danes zaročila. Odgovornost prevzamem jaz. — Pridi takoj!

Tvoja sestra

Olga Vrhnič.

In že drugi dan popoldne so čakale vse tri sestre s teto mame, ki je tudi prišla z vlakom.

In zvečer je bila velika pojedina v Vrhničevi vili. Gospod Vrhnič je celó ukazal iz kleti prinesiti par buteljšk šampanjca, ki se je penil potem v kupah v proslavo zaroke Poljančeve Guste z dr. Brankom.

Krog desetih so peli trški pevci podoknico mladima zaročencema. Gusta se je srečna nasmihala na vse strani sedaj stricu Maksu, sedaj mami, sedaj teti, največkrat pa svojemu Branku.

„Me boš res hotela za moža“, nagajal ji je, „mene, plavolasega fanta, brez efektnih,

pol metra dolgih brk, s cvikerjem in ozkimi pleči?"

„Oh, pusti me, — kaj mi mora res vse nagajati!?"

„O, saj mi je povedala Vida, da si vedno sanjarila le o črnolasem žarnookem mladeniču,

bronaste polti, velikih brk in herkulske postave. — Povej, povej, Gusta, ali me res maraš?"

„Ti porednež“, smejala se je vsa srečna in mu zrla v oči, „maram te, maram; vzamem te pa samo zato, da ne boš — sam!“

Na stare dni.

(Krajinska slika. — Spisal A. Zdénčan.)

Ne vem, kaj ga je prav za prav premo-tilo, a resnica je, da je hotel Kveder v svojem petinšestdesetem letu na vsak način iznova županiti. Ali ga je do tega odločilnega ko-raka dovedla njegova častihlepnost, da bi vsaj umrl pod lepo donečim naslovom: „gospod župan“, ali pa njegovo bogastvo, o tem ne poročajo občinski viri vsi jednako. Kar pa poročajo soglasno, zapišem tukaj, da otmem pozabnosti kos domače zgodovine.

V občini Suhi Dragi so bile županske volitve pravilno razpisane. Pri dosedanem županu Zavrlu je ležal volilni imenik, in ljudje so se živahno pripravljali na domačo borbo. A ta borba ni bila v draški občini nikoli prav huda. Saj so imeli že od nekdaj navado, da so izvolili za župana prvega bogatina, ki je imel največ cvenka in največ dolžnikov. In Dražani so bili v tem jedini, da ne kaže opuščati te častitljive stare navade.

Tudi Kveder je bil o tem prepričan in je rad slišal, da so občinske volitve razpi-sane. Bil je od nekdaj občinski svetovalec in trikrat zaporedoma tudi župan. V dobi tretjega njegovega županovanja so se pa raz-mere izpremenile v toliko, da je šlo njegovo premoženje rakovo pot, Zavrlovo je pa čudo-vito rastlo; in dolžniki so se prvemu krčili, drugemu množili. In po starodavnih pravilih je torej prišlo, kar je moralo priti: Zavrl je zažupanil in vladal draško občino dolgih petnajst let.

Modri možjé velé, da slabo gospodarita v kmetih kmetiški gospod in gosposki župan.

O resničnosti tega se je že marsikdo pre-pričal, ali se pa morda še bo. Zavrl je uvidel, da slabo gospodaril, odkar ima pod svojo streho občinski pečat. Seve, sedaj je treba iti v trg, sedaj zopet kupiti koleselj, da se vozi primerno svojemu stanu; tudi umazan ne sme biti, če pride v kako družbo: to vse pa rani globoko gospodarske dohodke. Zato so se Zavrlovi dolžniki manjšali, Kvedrovi pa množili, kakor kamenje v Suhi Dragi. Ko je prišel čas volitve, je s strahom za-pazil, da je odzvonilo njegovemu župano-vanju, če bodo Dražani še tako starokopitni. Izgubil je vse zaupanje pri svojih občanih. Dražani — tako trdé viri — zato izvolijo prvega bogatina za župana, da bi jim ne bilo treba dajati preveč občinskih doklad. A pri tem županu so doklade stanovitno rastle in to so mu hudo zamerili iz večine ubožni Dražani. Poleg tega se je Zavrl tudi precéj pre-vzetno baharil in pretrdo ukazoval občinsko tlako. Dražani so pa poleg drugih dobrih lastnostij tudi jako mehkega srca in rahlo-čutni, ki se drže nauka o enakosti in se zavedajo svojih volilnih pravic. Nikakor ne pusté, da bi jih kdo preziral. Vse to je pri-pomoglo, da je Zavrl s strahom uvidel, da „on več županil ne bo“. Ta bridka zavest ga je tako prevzela, da se je zarotil župan-stvo odložiti.

Čimbolj je tonila zvezda slave Zavrlu, tembolj je žarela Kvedru. Rastlo mu je po-vestvo, množila se je živina in večalo se mu je število dolžnikov. Torej je bila javna